

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗВІТ

здобувача вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії»
третього курсу (групи IstA-DF22)
спеціальності 032 «Історія та археологія»
денної форми навчання

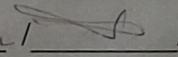
ПРОДАНА Андрія Олеговича

про проходження науково-педагогічної практики в
Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка
на кафедрі археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін
в період з 03 березня 2025 р. по 28 березня 2025 р.

Керівник практики:

ФЕДЬКОВ Олександр Миколайович,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри археології, спеціальних історичних
і правознавчих дисциплін

Оцінка науково-педагогічної практики

91/дсв.м.п.т.п.р.1

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

Відповідно до Наказу ректора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка з 03 по 28 березня 2025 р. тривала науково-педагогічна практика аспірантів третього року навчання. Практика відбувалася на базі кафедри археології, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін історичного факультету К-ПНУ ім. І. Огієнка.

Керівництво практикою здійснював Федьков Олександр Миколайович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін.

Мета практики передбачала три основні складові:

1) Психолого-педагогічну, що полягала у вивченні когнітивних, емоційних і мотиваційних особливостей студентів, аналізі закономірностей їхнього професійного становлення та розвитку. Важливою складовою було оволодіння методами педагогічної діагностики, що дозволяють ефективно оцінювати навчальні досягнення та адаптувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб студентів.

2) Методичну, в межах якої передбачалося глибоке опрацювання сучасних підходів до організації освітнього процесу, вивчення інноваційних методик викладання, а також розробку навчально-методичних матеріалів відповідно до чинних освітніх стандартів. Особливу увагу приділяли інтеграції цифрових технологій у навчальний процес, оптимізації форм і методів оцінювання знань студентів та вдосконаленню навичок науково-методичної роботи.

3) Виховну, котра спрямовувалась на формування у студентів професійної етики, розвиток критичного мислення, академічної доброчесності та відповідального ставлення до навчального процесу. Також розглядалися аспекти формування лідерських якостей, комунікативної компетентності та здатності до ефективної роботи в колективі, що є важливими для майбутньої професійної діяльності.

Під час проходження науково-педагогічної практики було проведено 2 лекційні та 3 семінарські заняття із дисципліни «Велика Скіфія» для студентів 3-го курсу бакалаврату історичного факультету (групи IstA1–B22, Ist1–B22).

Тема першого лекційного заняття – «Мистецтво народів Скіфії»

План першого лекційного заняття:

1. Музичні інструменти.
2. Декоративне мистецтво.
3. Звіриний стиль.
4. Монументалістика.

На занятті було окреслено значення музичних інструментів у скіфському побуті, їхню роль у ритуалах та повсякденному житті. Далі лекція зосередилася на декоративному мистецтві, де особливу увагу приділено прикрасам і оздобленню предметів побуту. Також детально проаналізовано звіриний стиль, який є ключовим елементом скіфського художнього вираження. Остання частина лекції стосувалася монументалістики, зокрема дослідження великих архітектурних пам'яток та їхнього художнього значення. Відеоматеріали продемонстрували різні приклади скіфського мистецтва та його вплив на інші культури.

Тема другого лекційного заняття – «Сармати і пізні скіфи»

План другого лекційного заняття:

1. Сармати Північного Причорномор'я.
2. Мала скіфія на Нижньому Дніпрі.
3. Пізні скіфи в Криму.
4. Мала скіфія в Добруджі.

Лекція розпочалася з обговорення ролі сарматів у цьому регіоні, їхніх міграційних шляхів та впливу на місцеві народи. Далі зосередилися на дослідженні Малої Скіфії на Нижньому Дніпрі, акцентуючи на особливостях її розвитку та взаємодії з сусідами. Окрему увагу приділили пізнім скіфам у Криму, їхньому культурному спадку та археологічним пам'яткам. Завершення лекції стосувалося Малої Скіфії в Добруджі, де було проаналізовано її соціально-економічний стан і культурні зв'язки з іншими народами. Використані на занятті матеріали ілюстрували важливі артефакти та пам'ятки, пов'язані з цими народами.

Тема першого семінарського заняття – «Військова справа скіфів»

План першого семінарського заняття:

1. Захисний обладунок.
2. Особливості наступальної зброї.
3. Обладунок та спорядження коня.
4. Тактика та стратегія скіфського війська.

Семінарське заняття було спрямоване на глибоке вивчення військових аспектів життя скіфів, з акцентом на захисний обладунок, наступальну зброю, спорядження коней, а також тактику та стратегію ведення війни. Інтерактивний підхід на занятті сприяв активному обговоренню студентами різних аспектів військової справи скіфів, що дало можливість розглянути як теоретичні, так і практичні питання. Методика включала вступне слово викладача, групову роботу, аналіз матеріалів і підсумкове обговорення, що сприяло розвитку критичного мислення й навичок роботи з науковими джерелами.

Тема другого семінарського заняття – «Економіка та побут Степової Скіфії»

План другого семінарського заняття:

1. Скотарство.
2. Землеробство.
3. Ремесла.
4. Металургія та металообробка.
5. Торгівля.

Семінарське заняття було присвячене аналізу ключових аспектів економічного життя скіфів, таких як скотарство, землеробство, ремесла, металургія та торгівля. У процесі обговорення студенти активно залучалися до аналізу джерел і матеріалів, що стосуються господарської діяльності скіфів. Особливу увагу приділили ролі скотарства як основної економічної діяльності, а також розвитку землеробства в умовах степу. Робота в групах дозволила дослідити ремесла, зокрема виготовлення прикрас і побутових речей, а також металургію та металообробку. Заклучна частина семінару була зосереджена на

обговоренні торговельних зв'язків скіфів із сусідніми народами. Підсумкове обговорення дозволило студентам зробити висновки про роль економіки в житті Степової Скіфії та її вплив на суспільство того часу.

Тема третього семінарського заняття – «Лісостепові племена в скіфську епоху»

План третього семінарського заняття:

1. Дослідження К-ПНУ пам'яток скіфського часу.
2. Планування городищ, система укріплень.
3. Поховальний обряд лісостепових племен.
4. Особливості поховальних пам'яток Західно-Подільської групи.
5. Загальна характеристика соціально-економічного розвитку лісостепових племен у скіфську епоху.

Семінарське заняття було присвячене вивченню археологічних та історичних аспектів життя лісостепових племен цього періоду. Під час заняття студенти обговорювали дослідження пам'яток скіфського часу, проведені К-ПНУ, що дало можливість глибше зрозуміти культурний контекст епохи. Окрему увагу було приділено плануванню городищ і системам укріплень, які використовували лісостепові племена для захисту своїх територій. Аналіз поховального обряду цих племен дозволив студентам дослідити релігійні та культурні традиції. Особливо було розглянуто особливості поховальних пам'яток Західно-Подільської групи, що надало регіональний контекст темі. Завершенням семінару стало обговорення загальної характеристики соціально-економічного розвитку лісостепових племен у скіфську епоху. Підсумкове обговорення дозволило студентам систематизувати знання та оцінити вплив лісостепових племен на історичний процес.

Також було проведено один **виховний захід** на тему «Фейки в історії: як відрізнити правду від маніпуляції»

Актуальність виховного заходу «Фейки в історії: як відрізнити правду від маніпуляції» зумовлена сучасними реаліями інформаційної війни та широким розповсюдженням дезінформації. В умовах масового використання медіа та

соціальних мереж стає дедалі важливішим розвивати вміння критично мислити, аналізувати джерела та відрізнити правдиву інформацію від маніпуляцій. Цей захід сприяє формуванню відповідальності за сприйняття та поширення інформації, зокрема в контексті історичних фактів. Оскільки історичні фейки часто використовуються для політичних або ідеологічних цілей, навчання виявляти їх є надзвичайно важливим для збереження об'єктивної історичної пам'яті та запобігання маніпуляціям суспільною свідомістю.

Виховний захід був спрямований на формування в учасників критичного мислення та навичок аналізу історичних фактів. Захід розпочався з обговорення поняття фейкових новин та історичних маніпуляцій, їхньої природи та поширеності в різні періоди. Учасники взяли участь у практичних завданнях, де порівнювали реальні історичні події з їхніми маніпулятивними версіями, вчилися ідентифікувати ознаки дезінформації. Захід передбачав інтерактивні методи роботи, зокрема групові обговорення та аналіз прикладів фейків з різних історичних епох. Завершенням стала дискусія про важливість історичної правди для формування об'єктивного уявлення про минуле.

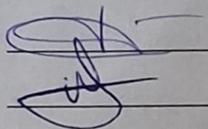
Під час науково-педагогічної практики практикант мав змогу застосувати набуті теоретичні знання на практиці, розвинути навички комунікації та педагогічного впливу на аудиторію. Викладання семінарів і лекцій сприяло глибшому розумінню методик навчання, уміння адаптувати навчальні матеріали під потреби студентів, а також покращило здатність до організації та управління навчальним процесом. Практикант активно взаємодіяв зі студентами, аналізував їхні відповіді та забезпечував зворотний зв'язок, що сприяло вдосконаленню навчального процесу та поглибленню знань студентів.

Підсумовуючи проходження практики, можна зазначити, що цей етап став важливим кроком у професійному розвитку практиканта. Підготовка до семінарів та лекцій дало змогу активно працювати з навчальними матеріалами, адаптуючи їх під конкретні потреби студентів, що допомогло значно покращити якість навчального процесу. Окрім того, викладаючи семінари та лекції,

відточились вміння ефективної взаємодії зі студентами, забезпечуючи чітке пояснення складних тем і створюючи сприятливу атмосферу для обговорення.

Практикант також здобув важливі навички в управлінні навчальним процесом, зокрема організації семінарських занять та оцінюванні знань студентів, мав змогу застосувати методи активного навчання, зокрема інтерактивні обговорення та групову роботу, що сприяло глибшому розумінню студентами матеріалу. Крім того, практика дозволила удосконалити навички надання зворотного зв'язку, що стало важливою частиною навчального процесу. У результаті, вдалося не лише підвищити свою викладацьку майстерність, але й зміцнив свою науково-педагогічну та методичну компетентність.

Керівник практики

д.і.н., професор О. М. Федьков

Аспірант-практикант

А. О. Продан